

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povești despre formarea și conducerea tovărășiilor economice

Foaia oficială a „Centralei Tovărășiilor” și a însoțirii pentru „Asigurarea vitelor”, amândouă în Orăștie.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua Duminică.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Anul III.

ORĂȘTIE, la Crăciun 1908.

Nr. 24.

Lupta viitorului.

Tot mai mult să pătrund și straturile largi ale poporului nostru de adevărul, că lupta viitorului să va da pe tărîmul economic.

Fost-au vremi cînd vitejia trupului era mai prețuită. S'au vărsat apoi riuri de sînge pentru și în contra credinței creștine, — până ce s'a ivit dorul egalității (de a socoti pe om cu om de o potrivă, unul cit altul vrednic), și al libertății pentru toți. În lupta pornită de acest dor, s'a desăvîrșit apoi tot mai mult dragostea de frate, și lupta s'a dat pe temeiul naționalismului (frăției de neam, de limbă).

Azi în jurul nostru însă, fără a părăsi cu deosebire temelia dragostii de frate și a dorului pentru libertatea tuturor, — să deslușește tot mai mult și tot mai aprig o nouă luptă: aceea a desăvîrșirii și înaintării economice, — lupta viitorului!

Dintre toate luptele și năzuințele ce-au hrănit omenirea, de pe-acum să prevede, că lupta viitorului, lupta economică, va fi cea mai crîncenă, cea mai dureroasă, nimicitoare pentru cei învinși! Căci drept ajutoare în luptă sunt luate: și munca și capitalul (averea) și știința și iscusința, folosite cînd întovărășite, cînd împărțite, după trebuință!

În lupta asta groaznică nu mai ajută nici vînjosia trupului, nici vorbele frumoase, nici teoriile (regulele, sfaturile) încurcate prin propriul lor adevăr, — aici munca și capitalul duc lupta înainte.

Și cei ce nu pot ori nu vreau încă să audă și să simtă sunetul de alarmă pentru noua luptă, ori vor rămînea striviți în pulverea sărăciei, ori să vor închina în fața noului fel de luptă! N'o pățesc așa numai oamenii singuratici, slabi — o pățesc capete luminate și iscusite în mâinile cărora e pusă soarta țărilor întregi, a marilor împărății.

O pildă dureroasă pentru noi ni-să îmbie tocmai acum,

aici la noi acasă, în împărăția asta Austro-Ungară.

Din gazete știți, că pentru alipirea Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră — a început să sufle boarea războiului. Până acum chiar, — multe mame își plîng cu lacrimi amare copilul dus în Bosnia.

Întreg lucrul s'a întîmplat așa: Diplomația, sfetnicii cei mai de pe lîngă Împăratul, fără să țină seamă de lupta viitorului, — au crezut sosită clipa, cînd să pună mîna pe țerisoarele Bosnia și Herțegovina.

Gîndit și făcut.

Dar...

În aceeași vreme în Turcia, de care de drept să ținea Bosnia și Herțegovina, s'a hotărît, drept răzbunare, începerea luptei viitorului, — a luptei economice.

Gîndit și făcut.

Au început să nu mai cumpere — să boicoteze, cum să zice, mărfurile venite din Ungaria și Austria.

În loc să mai cumpere fesuri roșii, cari să fac în Austria, au cumpărat fesuri albe, groase și urîte, pe care le purta numai sărăcimea. Și asta pentrucă fesurile albe să fac în Turcia.

Tot așa apoi nu mai cumpără nici făina, nici zahărul, nici petrolul din Ungaria, cum nu cumpără nici postavuri ori alte stoffe, din Austria.

În urma declarării acestei lupte, — o mare și păgubitoare învălmășeală s'a iscat. Corăbiile nu mai au cui să descarce mărfurile, negustorii nu mai vreau să se țină de țirgurile făcute. Producătorii și fabricanții noștri, nu mai au unde își desface mărfurile. Și sărăcia și bancrotul îi amenință!

Diplomația — sfetnicii, ce nu țineau samă de lupta viitorului, în sfîrșit au văzut din cotro bate vîntul, și acum mișcă toate petrele să mulcomească lucrurile, să înceteze boicotul, una din cele mai grele arme ale luptei economice.

Pilde de acest fel am putea spune cu sutele.

Ca mîne ne vom trezi în mijlocul marelui lupte economice. Și atunci?...

Cînd vedem și știm slăbiciunea noastră economică,

cînd știm lipsa noastră de organizație economică, nu ne putem da seama de pacostea ce ne-o ajunge atunci...

Vreme de pierdut nu avem.

E ceasul din urmă ca să înțelegem rostul lumilor de mîne!

Avem o deosebită mîngăiere și nădejdi ne surîd, cînd vedem că baremi în ceasul din urmă încercăm să ne mișcăm, se facem ceva pentru pregătirea poporului nostru la lupta viitorului, la lupta economică. Bărbații noștri luminați, societățile noastre, capii noștri bisericesti chiar, s'au mișcat și au pornit lucru pentru organizarea și pentru înaintarea economică a poporului nostru.

În fruntea tuturor — cum li să și cuvîne — merg gazetele, foile noastre românești.

Înainte vreme abia găsi ai ca de leac cite-un scris cu sfaturi și îndrumări economice în foile noastre — azi aproape zilnic găsești scrieri îndrumătoare în cărările economiei. Cu deosebire gazetele pentru popor au început să-și împlinescă această îndatorire cu multă rîvnă.

Că în treaba asta noi cum ne-am făcut și cum ne facem datoria, lăsăm să o judece iubiții noștri cetitori.

Una înse ne înveselește mai mult, și anume că aproape în fie-care scris, a gazetelor surori putem ceti că toți găsesc azi, că cea mai potrivită cale a organizării și a întăririi noastre economice, e calea *tovărășiilor!*

Pentru acest adevăr și pentru cunoașterea lui luptăm și noi de ani de zile, și acum cînd vedem că acest adevăr e consfințit tot de tot mai mulți, — găsim cea mai plăcută cinstire pentru modesta noastră muncă.

Răsplata adevărată înse o vom avea și noi, și toți cîți muncesc pentru ideia tovărășiilor economice cînd satele noastre toate vor fi înzestrate cu tovărășii!

Și asta să ne fie truda și nizuința cea mai mare, după-ce lupta viitorului e lupta economică, în în această luptă *tovărășiile sunt armele cele mai bune și mai puternice!*

Vasile C. Osvadă.

Plata dărilor.

Anul e pe isprăvite. Și de sus, dela guvern poruncă aspră a sosit cu luni nainte, că până la sfîrșitul anului să se strîngă dările — cu foc și cu sabie, vorba Romînului.

Că țara e mult datoare, și cheltuielile sunt mari și bani nu-'s.

Țăranii noștri au năravul rău, că fac ce fac și nu plătesc dările la vreme, doar nici cei care pot.

Să mîngăie cu tîndălia: „mai este vreme”.

Dar uită că vremea tace și trece. Și acum la sfîrșitul anului — darea trebuie să fie — plătită.

Te cuprinde jalea amară, cînd vezi țirgurile pline de vite, țirte de executori și de gendarmi, la licitație pentru dare.

Și cită sărăcie nu urlă după aceste licitații nenorocite!

Și ici și colo vezi pe sărmanii datorași cum aleargă și la frunză și la iarbă, după cițiva zloți, să-și scape vacuța cu lapte pentru copii, ori boulerii din munca cărora trăiește și el și familia lui! Care mai are cunoscuți pe la bănci, o scoate cum o scoate. Dar ceialalți, ori își vîd cum li-să prăpădește avutul cu cițiva fileri, ori apoi pîcă în mîmile spurcaților cămătari.

Cînd vedem pierzarea asta și sufletească și de avere, — ni-să strînge inima de jale.

Și d'aceea nu știm cum am spune-o mai la înțeles, ca oamenii noștri să nu se lase înglodați în neplata dărilor până la sfîrșitul anului.

— E ușor de zis, dar greu de făcut, dacă n'ai cu ce plăti — vor zice oamenii noștri.

Apoi nu tocmai așa greu, numai să lucrăm mai cu sfat. Iată ce vă idemnăm noi să faceți pentru anii ce urmează:

În fiecare sat este un izvor de venit mai de seamă. În unul oile cu mieii, în altul cucuruzul ori grîul, în altul ceapa ori alte legume, și așa mai departe.

Venitele aceste curg mai ales în o anumită vreme a anului.

Acum, în sărbătorile ce urmează, adunați-vă la sfat — comună de comună — și hotărîți să vă ajutați la plata dărilor.

Faceți o tovărășie ocazională în temeiul unui simplu contract (învoială) așa cum am arătat noi de multe-ori în „Tovărășia”.

Legătuți-vă unul fiecare că pu-

neți laolaltă ori anumite ferdele de bucate, ori legume, ori miei, ori altceva.

Acestea apoi le valorăți — le vindeți împreună, — ori le dați ca ajutor cu camătă, unul la altul. Și din vânzarea laolaltă și din camete aveți câștig nou.

În aceeași vreme apoi, la fiecare sfert de an, faceți pe chizeșug comun împrumutul la o bancă până la suma dării, și o plătiți de tot *la vreme!* Prin asta scăpați și de camete și de chetuel de execuție. Împrumutul apoi îl plătiți din prețul ce-l primiți pe bucatele ori legumele, ori poamele, ori miei, ce-i dați laolaltă, anume pentru dare.

Cu mult mai ușor ar fi asta de făcut dacă a-ți face câte o mică tovărășie de credit pusă sub oblăduirea vre-unei bănci de-a noastre dela oraș.

Cu venitul tovărășiei a-ți scărița din dare.

Dacă la început nu s'ar învoi să se întovărășească toții sătenii, nu e nici o pedecă. Întovărășiți-Vă la început 10, 20 ori 30 înși și fafaceți proba pe un an. Suntem siguri că la anul nu vă mai lăsați. Ba Vă vin și ceialalți toți.

Ascultați sfatul acesta, și noi credem că nu vom mai vedea în târguri atâtea vite de-a Românilor, duse de ștreang în sunetul dobei, și sub paza sulitelor gendarmerești.

Spicuirii.

Ca să dovedim ce-am zis la alt loc al foaiei noastre pe de-o parte, iar pe de altă parte să prindem tot mai multe fire, ce leagă, întovărășește munca celor ce lucră în țărîmul economiei, ținînd seamă de însemnătatea cea mare a tovărășiiilor, — dăm aici câteva din scrisesele mai nouă a altor gazete românești.

Din scrisesele ce să publică, cu multă iscusință și pricepere în „Revista Bistriței“ — am spicuit în numărul trecut al „Tovărășiei“.

Azi spicuim din „Foaia Poporului“ — din numărul mai nou.

Redactorul „Foi Pop.“, dl Silvestru Moldovan punîndu-și întrebarea „Ce să facem“? răspunde în doi articoli plini de sfaturi și îndrumări potrivite, ca să zică apoi, după cum urmează:

„...un plugar sau un moșier mic, singur cu greu poate să se ridice, dar pot să se ridice unii pe alții mai mulți, dacă să însoțesc la olaltă, dacă să întovărășesc.

Iată, aste e cheia deslegării: întovărășirea. Pe ori ce teren, așa și pe al plugăritu-

lui, în timpul nostru numai prin însoțire, prin întovărășire să poate ajunge la rezultate bune. Asta o vedem cu ochii la poarele culte. Acolo sunt tot felul de însoțiri ale plugarilor, prin cari să ajută atît la lucrarea pămîntului, la procurarea de semințe, mașini etc. cît și la vânzarea cu preț a roadei, a laptelui etc.

La noi, popor plugar de 3 milioane, în loc să avem sute de însoțiri agricole, abia avem 3—4 astfel de însoțiri și cîteva tovărășii de valorizare și și din aceste unele tînjesc, poate din lipsă de sprijin.

Trebuie deci mai nainte de toate să ne asociem și plugarii, să facem însoțiri mai mari sau mai mici, după cum avem trebuință, căci numai așa putem da înainte. Aci au mare chemare cu deosebire fruntașii satelor noastre“.

*

În „Gazeta Transilvaniei“ să publică o foiță „Din viața țărănească“ de G. N. Coatu — prin care să descriu scene din necazurile unui sat, înainte de a avea tovărășii și apoi belșugul și îndestularea sălășluită în sat — după-ce sătenii și-au zămislit tovărășii.

Iată cum grăește:

„Sătenii din Românești (din România) au încălecat pe nevoi, de acuma merg înainte, că au bani strînși în rezervă și deci puțin le pasă. Și știți pentru ce?... Pentru că au găsit leacul de a izgoni sărăcia din sat. Ori-ce boală are leac; îi greu până ce dai peste el.

Puiul, dacă-i cresc penele dela aripi, începe să zboare.

Această stare înfloritoare și de belșug a locuitorilor din Românești, să datorește numai și numai „Băncii Populare“ din sat (Tovărășiei sătești).

Prin sfaturile bune și înțelepte ale preotului și învățătorului, care trăsesc ca frații și care își cunosc rolul de luminători ai poporului, locuitorii, pătrunși de adevărul că „în unire stă puterea“, au înființat banca populară (așa zic ei tovărășiiilor sătești) acuma cîteva ani în urmă.

De la cel mai bogat și până la cel mai sărac gospodar din sat, s'au înscris ca membri la bancă, însă nu numai da formă. Nu! Ci cu toată inima, cu toată buna voință și cu hotărîre de a face ceva. Unde-i credință și bunăvoință acolo treaba iese bună și merge strună. Conducătorii băncii, preotul și învățătorul și cîteva fruntași, oameni drepti, cu iubire și dragoste cătră aproapele, au ajuns într-un timp foarte scurt să scoată din ghiarele avarului Ioan Tanăsescu pe toți sătenii îngropați în

datorii de ani de zile și să-i ajute la înflorirea și prefacearea gospodăriilor, la înfrumșetarea satului și la cumpărarea a fel de fel de mașini agricole.

Cu cît locuitorilor le mergea mai bine, adecă le creștea avutul, cu atît și capitalul social a băncii a crescut.

Să șie că banii întrebuințați cu socoteală și cu chibzuială, să înmulțesc lucru mare. Un capital întrebuințat bine și cu folos în zece ani să îndoeste aproape.

Cînd oamenii stăteau bine și cînd la banca populară aveau un capital destul de mare, ce le mai trebuia la un timp ca acesta?...

Să vină moartea cea nemiloasă, ca într'o săptămînă de zile să ia pentru vecie pe Ioan Tanăsescu și pe nevasta lui, și toate avuțiile și banii ruginiți, strînși pe drept și pe nedrept de pe spatelul sătenilor să rămână în mâinile nepotului lor, Vasile Iftimescu, un rău și un destrăbălat, un bețiv și un cărțaș, care într'un an de zile o dat sama prin avere!...

Abia o săptămînă a trecut după moartea lor, și Iftimescu o și scos moșia și casele de vânzare.

Sătenii, cari știau că banca lor are un capital de 280.000 lei și că mai pot împrumuta dela altă bancă cel puțin pe jumătate din capitalul lor, o ocazie de felul acesta așteptau.

Nimenea n'ă îndrăznit să le facă împotriveală. Cu 420.000 lei, au cumpărat și moșia și casele

Moșia s'a împărțit între săteni dîndu-i-se fiecăruia după putere și după capitalul social ce avea în bancă: iar în case s'a așezat școala satului.

Acum sunt mulțumiți și fericiți și cred că mulțumiți și fericiți vor fi și urmașii lor. Fapta Româneștilor e vrednică de laudă și de pildă. Iată dar ce să poate face prin tovărășii“.

Alătura cu indemnurile aceste — în foarte scurtă vreme vă va sta la îndemână cu sfatul și cu fapta „Tovărășia Centrală“ d'aci din Orăștie cînd apoi nădăjduim că lucrurile pentru tovărășii vor fi mult ajutate.

Noi nizuim cît putem — dar munca la început e foarte anevoioasă.

Învățăceii.

Una adînc cunoscător și un suflet bun scrie în foaia „Munca“ din Sebeș, acum cînd să apropie începutul unui nou an de ucenicie, următorul articol, pe care îl punem și noi la inima măestrilor noștri, ce ne cetesc foaia — după-ce am schimbat cu cuvinte mai populare, cuvintele, ce ni sau părut greu de înțeles.

După-ce spune cu cîtă grijă trebuie să alegem măiestrul și măestria la care ne dăm băiatul la învățătură — grăiește așa:

„Din ceasul în care se încheie contractul între patron (stăpîn) și învățacel sau elev, cum se zice în România, pentru acesta începe o viață de tot noauă. Poate acum se desparte pentru prima dată de părinții săi și în vreme-ce mama se bocește acasă, copilul ei își pune obrazul său, aprins încă de sărutarea înfocată a mamei, pe perina streinului. Și vai de visul lui din această noapte, dacă patroana sau maistorița nu a făcut cruce peste ea, cînd i-a așternut patul!

Dar să luăm cazul cel mai bun și să zicem că băiatul a fost așezat bine, a ajuns la meseria pentru care era înclinare.

Și acum apoi ne gîndim mai întîiu de toate la stăpîn, care de azi înainte îi este băiatului stăpîn, învățator, tată și crescător. În mîna lui este pusă soarta băiatului, unui suflet de om, pentru care trebuie să știe că e răspunzător de-adreptul lui Dunezeu.

Dator este deci fiecare măestru care-și ia asupra-și această sarcină împătrită de-a-și trage chiar dela început seama cum era să porceadă cu băiatul primit la învățătură. Mai înainte de toate să nu uite că băiatul a venit de-adreptul din casa părintească, unde, orișicum, a fost învățat pe lîngă libertate mai mare și cu desmerdările mamei, surorii și îndeosebi ale bunicei. Ar fi deci o greșeală foarte mare dacă ar încerca să-l scăoată de-odată din gîndurile, cari singure au mai rămas să-l mîngăie pentru pierderea ce-o îndură prin depărtarea de la părinți.

Să țină mai departe socoteală de-aceea, că băieții noștri de cele mai multe ori vin la meserie de-adreptul dela coarnele plugului sau de pe urma vitelor dela pășune și oricine pricepe marea deosebire între aceste îndeletniciri. Un măestru înțelept va ținea deci seamă de această împrejurare și va pune pe învățacelul cel tînăr la astfel de lucru, care chiar dela început să-i facă plăcere, căci atunci toată viața lui va munci cu dragoste.

Nu-și va uita apoi nici de aceea, că trupului tînăr îi trebuie hrană îndestulitoare, pentru ca să se desvoalte bine. Iar pe lîngă hrană trupească, un măestru din zilele noastre trebuie să aibă atît bun simț și să îngrijească, ca învățăceii săi să se împărtășească și de hrană sufletească amăsurat timpului de azi. Legea îl silește să-l deie la școală, dar el trebuie să știe că datorința lui morală îi impune să-i lase timpul de lipsă pentru a putea pătrunde cele învățate la școală. Cînd e vorba de școală sau de învățătură, trebuie să-și aducă aminte, că învățătura numai atunci e într'adevăr folositoare, cînd a fost pătrunsă bine

căci altcum ea numai strică pe om făcându-l un așa numit „semi-doct“ adecă pe jumătate învățat, cari sunt apoi cei mai periculoși oameni și de cari, din nefericire, societatea noastră și până acum bijbaie ca un stup de muște.

Tot atita de însemnată e și creșterea religioasă, care se poate da în familie prin pildele bune și în biserică prin slujba Dumnezeiască, la care ar trebui să fie de față și învățăceii cât mai des.

Și acum venim la cea mai de căpetenie datorință a măestrului: instruirea învățacelului la meserie. Trebuie să mărturisesc sincer, că în privința aceasta, eu unul nu sunt mulțumit cu mulți din măestrii noștri. Prea adeseori mi s'a dat prilej să văd cum învățăceii dela meserii, sunt folosiți la diferite lucruri, cari de loc nu stau în legătură cu meseria. Nu vreau să supăr pe nimeni, pentru aceea mai bine retac ceea ce în interesul cauzei sfinte ar trebui să spun, și mă mulțumesc cu atât, să atrag atențiunea măestrilor noștri asupra acestui lucru, care e de o deosebită însemnată atit pentru singuratici, cât și pentru întreg neamul.

Și acum?

Știu ce vor gândi stăpînii. Vor gândi: dar oare numai noi avem datorințe față cu învățăceii?

Da, le răspund, numai noi, căci dela niște mlădițe atit de tinere nu poți aștepta să aibă „datorințe“. Poți însă aștepta dela ei ca să fie ascultători, cu purtări bune, diligenți și — mai tîrziu recunoscători.

La ascultare, purtare bună și diligență, să pot învăța copiii până sunt tineri, numai să fii meșter de ei, vorba ăluia.

Sentimentul de recunoștință însă își are rădăcina în firea omului, pe care nici un dascăl de pe lume nu o poate schimba radical.

Omul cinstit însă, își face datoria fără a să gândi la recunoștință“.

Mașină de săpat, minată cu motor.

În lumea învățaților demult să spună deja, că vor veni vremuri, cînd vitele nu vor fi chinuite mai mult la trasul poverilor, ci vor fi ținute numai pentru hrana omenimei.

Românii noștri și azi rîd cînd le spui așa ceva. Așa de puțin cred ei în cuceririle științei. Dar ori cred ori nu cred, e așa. Uite, caii dela căruțe sunt deja înlocuiți prin mașinile trenurilor cari duc călătorii și mărfurile, pe cari nainte vreme le duceau tot trăsurile și carăle, cu cai și cu boi.

Acum și trăsurile pentru călătorit pe drumuri unde trenul nu umblă, sunt în bună parte — în orașele mari mai ales — înlocuite prin „automobile“ (trăsură minată cu motor, cu putere de benzin ori altceva).

Plugul cel pentru spart pămîntul a fund, pe un genunche de afund, pe 1/2 metru, — la care trebuiau puși 8 boi să tragă o brazdă, e înlocuit prin plugul cu vapor, care răstoarnă 3 și 5 brezde deodată (cît 40 boi!) Să văd, la moșiile mari, și în țară la noi pluguri de astea.

Mai nouă e, în felul acesta, *mașina de săpat*, dusă cu motor. S'au făcut probe cu ea în vara asta, în Franca. Inginerul Bajac e iscoditorul ei. E dusă de un motor cu putere de 10 cai, pus pe 4 roate, săpînd cîte 8 *rînduri de-odată!* Umblă cu ea numai doi oameni. Și merge 1/2 metru pe secundă, s'au 30 metri pe minută, — ceea ce înseamnă că îți dă săpate pe cîș 8 șire de cîte 180 metri de lungi! Cu doi oameni.

Acum socotiți ce spor faci cu săpătorii și ce cruți folosind mașina? Nici nu poți face asemănare!

Apoi, vezi frate Române, precum această mașină întrece lucrul pămășilor, — așa ne întrec pe noi în toate popoarele mai luminate ce să folosesc de descoperirile științei, față de noi, cari rămînem tot la „cum o fost și-o trăit tata, doar' oi u fi și-oi trăi și eu!“...

Da, da, trăești, dar rău, ca codaș, pe cînd învățînd și primind îndrumările științei, ai putea și tu trăi întreit mai bine!

Boycott.

De cîteva săptămîni încoaci, zilnic dăm peste cuvîntul „boycott“ în coloanele gazetelor ce dau știri despre mișcarea războinică pornită pe urmele alipirii Bosnei și Herțegovinei la monarhia noastră. Să face „boycott“ asupra mărfurilor din Austro-Ungaria în Turcia, în Sîrbia și mai nou în România.

Folosim prilejul acesta să talmăcim cetitorilor noștri izvorul și înțelesul acestui cuvînt împrumutat.

„Boycott“-ul e numele unei noi arme în lupta economică. Această arma stă în hotărîrea luată, de a nu mai cumpăra și de-a împedea vînzarea unor anumite mărfuri ori produse, făcute de anumiți fabricanți ori venite dela anumiți proprietari.

De obicei se folosește acest mijloc mai mult de muncitorii organizați (socialiști) față de stăpînii lor, cînd doresc să stoarcă dela ei îmbunătățirea sortii, ori alte ușurări.

În cazuri de acestea, muncitorii și prietînii lor, să legătuiesc: că nu mai cumpără cu nici un preț marfa cutărui fabricant! Și, ca hotîrala lor să fie mai cu izbîndă, stau și de capul negustorilor dela care

cumpără ei alte negoțuri, să nu țină și să nu vîndă în prăvălii marfa „boycottată“ de ei.

În felul ăsta fabricantul e strîns cu ușa, marfa îi rămîne pe cap și ori dă la învoială cu muncitorii, ori să apropie de pragul — sărăciei.

În zilele noastre însă, această armă nu e folosită numai din partea muncitorilor, o folosesc neamuri contra altor neamuri, țări întregi contra altor țări, (cum o face acum Turcia și România contra Ungariei).

Și arma asta nu să folosește numai la mărfuri. În America mai ales, să folosește și față de societăți, boicotînd de pildă lucrătorii o fabrică oarecare, în care nu primesc nici unii de lucru. „Grevele“ lucrătorilor sunt și ele un soi de boicot, doar că pe timp mai scurt. Ba lucrătorii americani de cari vorbim, fiind bine organizați (însoțiți, legați între sine), merg cu boicot chiar și față de gazete care greșesc față de cetitorii pe care ar trebui să-î slujască, sau de binele lor.

Arma aceasta, deși sub numele de „boicot“ e nouă, — s'a folosit de altfel, în o formă mai bruscă și în vremile mai vechi.

În vremea „țehurilor“ (despre care am scris cu alte prilejuri) să întîmpla, că să folosea arma boicotului, ce să numea pe atunci pe nemțește „Schelten und aufreiben“: așa, că numele maistorului, care greșea contra rînduelilor țehului, era scris pe o tablă neagră. Îndată după asta îl lăsau toate calfele, cialalți maistori nu mai vorbeau cu el și în tîrg: nu mai avea loc!

Calfele apoi, de multe ori încunjurau cu sfat nainte făcut, pe unul ori pe alt măestru „boicotat“ de ei.

În timpul mai nou apoi, boicotul a luat formă mai desăvîrșită, și azi e una dintre cele mai puternice arme, mai ales ale muncitorilor socialiști.

Cel mai mare „boicot“ în Europa a fost la 1894 contra fabricantilor de bere din Berlin. Acest boicot a ținut 6 luni de zile.

Între țeri, boicotul ce să țină acum în Turcia, România și Sîrbia contra Austro-Ungariei, amenință să fie grozav!

Cuvîntul însuși, numirea de „boicot“ e nou, abia să folosește, în acest înțeles, dela anul 1879. Iată istoria lui:

Pe vremea aceea trăia în Irlanda (în Anglia) un diregător de curte la moșia din Lough Mask, cu numele *Charles C. Boycott*.

Acest diregător era atit de aspru și rău cu lucrătorii și servitorii moșiei, — încît îi mersese vestea și era urit în ținutul întreg! Nime nu-l putea suferi. Atunci, la 1879, la îndemnul „ligei naționale“, au hotărît irlandezii să rupă cu Boycott ori-ce legături! Servitorii și lucrătorii toți au fugit dela el. Și în toată țara nu s'a găsit om care să-î meargă în slujbă!

Toate încercările și zbate-rile lui de a-î mulcomi, au fost zadarnice. Atunci omul, desnădăduit, a fugit din țară — în America. Pe-acolo s'a și prăpădit.

El s'a prăpădit, dar numele i-a rămas de pomină. Și el înseamnă azi aceea ce arătarăm.

O.

Roata vremii.

— Spicuri și ocoșeli. —

Până ieri alaltăieri trăiam și eu în credința, că am învățat și eu un meșteșug cinstit și prețuit și de cătră alții. Ori macar de cei cari m'au învățat!

Acum s'a isprăvit și cu asta, și uite cum:

Directorul școlii comerciale superioare române dela Brașov, dl Arsenie Vlaicu, în cearta lui cu toți „găganii“ de pe lumea în afară de „trocărime“, a găsit vreme să mai înceapă odată cearta cu dl Dr. Vecerde, pe motivul, că în vreme ce dl Vlaicu l'a trîntit, cum, cum nu, la Brașov, — la Hațeg a fost ales Dr. Vecerde ca membru la măritul congres al bisericii gr. or. române. Asta n'ar fi nici o pacoste — pentru meseria mea de „negustor“, ca unul care am isprăvit școala condusă acum de dl Vlaicu.

Dar să vezi comedie.

În firul certe, directorul Vlaicu să mîngăie, că pentru Dr. Vecerde au corțesit numai: un negustor de prune, apoi un străitar și un fost ucenic de tipografie.

Apoi oameni cu astfel de cariere nu pot fi oare tot așa de la locul lor, ca bunăoara directorul școlii, unde să pregătesc băieții să fie negustori: ori de prune, ori de măzline, — tot un drac?!

Ei vezi, dle director, cum te apropii Dta de povestea Românilui — cea cu cuibul — stricat!

Foștii dtale elevi numai atit doar mai doresc, să poată fi mai la locul lor — de cum dovedești Dta că ai fi!

*

Am un prietin neastîmpărat. Azi ar vrea să fie Rockffeler, mîne „Cersitorul onest“ a dlui Devale, poimîne prințul Știrbei, cu moșia de model, și alte și alte — întrupări.

Ieri a fost la mine și mi-a cerut să-î folosesc toate raporturile de cunoștințe, să-î protejez să a-

jungă nici mai mult nici mai puțin decât — redactor la Tribuna din Arad.

— Ce vrei omule, apoi Tu nu cetești ce groază e p'acolo din pricina procurorilor?

— Apoi tocmai pentru-că cetesc. Uite cum să-ți explici: Sunt un călător pasionat. Mai ales cu trenul. Și nu-mi ajung banii și de bilete. Aud că în calitate de redactor al „Tribunei“, din grația procurorului, pot să mă plimb zilnic cu trenul Arad—Oradea-mare și napoi....

Splendidă situație!

Una numai mă încurcă: nu știu, cum să fiu — ca atare — dinastic ori antidinastic...

Incolo cu trenul m'ăși duce și m'ăși lăsa adus și ași mai fi și bun patriot: ași salva patria!

Cînd am cetit știrea despre agrațiarea dlui T. V. Păcățianu dela „Telegraful român“, pe nevrutele mi-a venit în minte poezia marelu Eminescu cu „Nu credeam să învăț a muri vre-odată“.

Și apoi... Mi-am explicat.

Apponyi și Andrassy își prevăd falimentul coaliționist. De-o parte faliment, de altă parte dinamit la Blaj, adunare mare alt-unde, luptă parlamentară neîmpăcată. Grozav!

S'or fi gîndit: Decît cu un dușman mai mult, mai bine cu 10 prietini mai mult. Că cine știe ce aduce ziua și noaptea...

Pe cum vedeți: și asta e o explicație. Apoi aialantă?...

Tovărășiile din Germania.

Cei mai mari apostoli ai tovarășilor i-a dat lumii Germania (Țara-neîntească), și d'aceia nici nu ne miră, că aici tovarășiiile sunt mai mult și mai bine înțelese de popor.

Munca ce să săvîrșește cu ajutorul tovarășilor în Germania — e aproape uimitoare.

În Germania pe tot 2600 locuitori să vine o tovarășie — pe cînd la noi Românii de aici din Ungaria abia pe tot 30 mii să vine cîte o tovarășie!

În toată Germania au fost peste tot la 30 Iunie 1908 — 20 mii 973 tovarășii, față de de 20 mii 128 tovarășii din anul trecut 1907. În un singur an au sporit dar cu aproape 850!

Dintre aceste sunt:

14 mii și 96 tovarășii, s'atești de credit
2 mii și 52 „ de producțiune și consum (bolte)

3 mii și 55 lăptării

1 mie 770 diferite alte tovarășii.

Numărul membrilor tuturor acestor tovarășii să ridică la 1 milion 850 mii!

Lucrările săvîrșite de aceste tovarășii în anul 1906/1907 sub conducerea și sprijinul alor 37 Centrale, să poate schița în următoarele:

1. Terminarea statisticii întovărășirii.

2. Înființarea unei școli speciale pentru studiul tovarășilor (cooperativ);

3. Măstri generale pentru asigurarea sporului cooperatiunii (însoțirii);

4. Înființarea de sanatorii cooperative;

5. Desvoltarea spiritului de întovărășire în sudetul Africe;

6. Încurajarea și îmbunătățirea tovarășilor în suferință;

7. Măsuri pentru desfacerea în mod nepăgubitor și onorabil a tovarășilor desființate;

8. Proiect asupra legii cekului;

9. Facerea de regulamente pentru întrebuintarea mijloacelor de hrană și desvoltarea negoțului de bucate în cooperatiune;

10. Întinderea și întărirea negoțului de cărbuni;

11. Desvoltarea tovarășilor pentru procurarea de mașini agricole;

12. Obținerea unei bune stări generale a plugarilor și sătenilor prin ajutorul tovarășilor;

13. Călătorii de studii în Danemarca cu privire la fabricarea, păstrarea și desfacerea laptelui și derivatelor sale prin ajutorul tovarășilor;

14. Proiect asupra legii de vin;

15. Înființarea de hale pentru desfacerea vinurilor, produs al tovarășilor pentru vinuri.

16. Înființarea unei bănci generale cooperative pe acțiuni;

17. Fundarea unei Uniuni internaționale a tovarășilor, din cari fac parte până azi centralele cooperative din Austria, Italia și Elveția.

STIRI

La Crăciun. Cu numărul acesta foaia noastră „Tovărășia“ împlinesc 3 ani de viață. O viață scurtă și o muncă anevoioasă! Toate greutățile și toate jertfele aduse însă, le uităm cu plăcere, cînd simțim că pe urma modestiei noastre munci a crescut dragostea colitorilor nostri pentru tovarășii, îndeosebi și pentru munca economică rînduită peste tot.

Din dragostea cu care suntem încunjuțați și din izbînzile ce le ajutăm cu scrisul nostru, ne luăm și noi puteri noi și făgăduim, că în anul ce începem ca mîne, — vom nizu să slujim și mai mult munca economică a poporului nostru, ce mai bine să poate rîndu prin tovarășii. În anul ce începem nădăjduim să avem — încă dela început — atît Centrala tovarășiiilor cît și Tovărășia pentru asigurarea vitelor. — pe care prin foaia noastră le vom aduce mai aproape de inima poporului nostru.

Dacă sprijinul Dvoastre va fi tot mai mare, și sfîrșiturile muncii noastre vor fi tot mai bogate — spre binele neamului întreg.

În nădejdea roadelor bogate, — la toți vă dorește sărbători fericite:

Redactorul „Tovărășiei“.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului și-a ținut adunarea generală anuală, Duminecă în 27 Decembrie în comuna Cornățel.

În această adunare s'a cetit darea de samă despre lucrările să-

vîrșite în anul 1907 prin această harnică reuniune. Tot atunci au ținut prelegeri despre însămnătatea tovarășiiilor și despre cultura pomilor.

Conferențe pentru meseriași. Comitetul »Societății meseriașilor din Blaj« a pus la cale un șir de conferențe pentru meseriași. Cea dintîi e fost Duminecă în 13 Decembrie n. în sala de lectură a casinei române. Dl profesor Dr. Ioan Rațiu, a vorbit din domeniul literaturii române. Meseriașii nostri să grăbească cu toții să asculte aceste conferințe pline de învățături. — Intrarea 10 bani de persoană.

Prețul bucatelor din nou dă înspre scădere. După-ce știrile despre războiu s'au mai potolit, căutarea nu e așa mare și prețurile scad. Grâul cel mai bun să vinde la bursa din Budapesta cu 26 coroane. Cel mijlociu dela 23-50 cor. în sus. Cucuruzul nou să mișcă între 13-40—14-20 cor. Ovăsul dela 17—17-50 cor. maza metrică.

În piețele din Ardeal, bucatele sunt mult mai ieftine.

Măsura de 20 litri să vinde: de grâu cu 3—3-60 cor. după piețe și după calitate. Cucuruzul (mierța) cu 1-60—2-20 cor. și Ovăsul cu 1-40—1-70 cor. măsura de 20 litri.

Prețul vinului nou abia acum începe să se stătorească. Vin prima de Ardeal (de Ighiu și Bălcaș) să vinde cu 40—45 coroane Hectolitru. Vin mai ușor (de Sebeș) cu 16—28 coroane Hlitru. Vin de Miniș—Gioroc cu 20—28 cor. hl. Vin de năsip din Ungaria cu cîte 14—20 cor. hlitru.

Depuneri cu ciștiguri. O bancă ungurească din Sătmar a introdus un nou fel de depuneri. Și anume banca la sfîrșitul anului dă din ciștigul ei curat 5% care să împarte între depunerile de peste 500 cor. care au stat la bancă cel puțin un an. Cu modul ăsta să crede că să va mări spiritul de cruțare.

O întreprindere norocoasă. Societatea gen. electrică din Berlin de bună seamă dă fericțiilor acționari cel mai mare ciștig acționar pentru anul încheiat.

Întreg capitalul societății e de 100 milioane și ciștigul curat din un singur an să urcă la suma de peste 140 milioane Marce!

Intr'adevăr ciștig electric!

Intrebări și răspunsuri,

Intr. 48. De unde a-și putea cumpăra o mașină de tăiat paie?

Abonat 2192.

Răsp. Mașini de tăiat sunt cu 2 și cu 4 cuțite. Cea cu 4 cuțite e mai scumpă (cam 40—45 florini) dar e mai bună.

Poți cumpăra dela Maxim Vulcu, Arad, Gitye Demeter fia, Oradea-mare, Wagner, ori Andrei Rieger din Sibiu. Noi încă îți mijlocim cu plăcere.

Intr. 49. Am un cal și i-a ajuns în ochiu o țandără. Mi-e frică să nu orbească: cu ce să-l vindec? *Simion F. în H.*

Răsp. Acopere-ți ochiul cu pinză cernită și spală-l așa cu apă rece. Dacă nu ajută, spală-l cu 2 grame oțet de plumb amestecat în 98 grame apă destilată (din apotecă).

De altfel astfel de treburi grabnice, să întreabă *indută* la veterinarul (medicul de vite) din orașul cel mai de aproape. Că de-o fi așteptat calul dtale decînd ne-ai scris până îți vine răspunsul în foaie (peste 2 săptămîni) tot cu țandăra în ochiu, — vai de el!

Intr. 50. Cum am putea ajunge să avem un *plug cu vapor*, căci comuna noastră fiind la șes, cu hotar mare, eu după cele cetite în privința asta, aș face încercări cu un plug cu vapor care *ară adînc*, desfundînd nouă izvoare de rodire a pămîntului. *V. B. din Nădl. (B.)*

Răsp. Pluguri cu vapor puteți cere împrumut, pe folosință, cu taxă, dela marii proprietari din acele părți (că aveți pe-acolo). La caz de lipsă vă căutăm noi unul. Dacă-i dați lucru de 15—20 zile, vi-l trimite.

Dar' mai bine ar fi să vă luați DV. înșivă unul, propriu, și apoi îl veți da în marea DV. comună, unde va avea ani de zile de lucru! Iar apoi și în comunele vecine. Că uite, guvernul a făcut ușurări deosebite economilor cari ar voi să cumpere pluguri cu vapor pentru aratul adînc al pămîntului. Anume unde mai mulți proprietari să întovărășesc în scopul de a lua, cu răs-pundere unii pentru alții, plug cu vapor, ministeriul de agricultură (pentru lucrarea pămîntului) le dă împrumut cu interese mai ușoare ca de regulă, și nici interesele (cametele) nu ți-le ia nainte, cum e obiceiul la băni, ci numai năpoi, la rate. Și unde cei întovărășiți dau destulă chezeșie, nici nu să intabulează pe averile lor. Cel dintîi lucru ce ați avea de făcut în astfel de caz, ar fi: să subscrieți un simplu Contract de tovarășie în scopul cumpărării unui plug cu vapor. Ce ați avea de făcut mai departe și unde ce hirtii ar fi de trimis, cu drag vi-am arăta încă, noi.

POSTA REDACȚIEI

Dlui *Valer S. în M.* Decît nimic de sigur e mai bine să faci în tovarășie cu ei. Căci doar d'aceia e vorbă de tovarășie — să vă întovărășiți! Cu dragoste.

Dlui *Simion P. în Bl.* am dispus să ți-să trimită. Scrieți ceva și Dvoastră. S'ar face foarte bine.

Dlui *B. în Vale.* Prea la vale.

Preotul din S. Nu-i bine. Scrie pe larg ca să știm de ce e vorba.

„Tipografia Nouă“, Orăștie.